

روزشمار جنگ یکشنبه

۲۶ مرداد ۱۳۶۵

۱۱ ذیحجه ۱۴۰۶

۱۷ اوت ۱۹۸۶

۵۴۰

در ادامه آماده‌سازی زمینه اجرای عملیات روی اسکله‌های العمیه و البکر، امروز غواصان لشکر ۱۴ امام حسین(ع) برای گذراندن سومین مرحله از آموزش‌های خود و نیز اجرای مانور آزمایشی روی اسکله آذریاد در جزیره خارک - که شباهت بسیاری با اسکله‌های عراق دارد - وارد این جزیره شدند. این مانور با حضور فرمانده کل سپاه به منظور ارزیابی میزان پیشرفت آموزش‌ها برگزار خواهد شد. غواصان تا زمان مانور، سومین مرحله از آموزش‌های خود را در خارک آغاز می‌کنند و پس از رها شدن از فواصل معین، به تمرین بالا رفتن از اسکله‌ها می‌پردازند^(۱)

۵۴۱

نیروهای خودی تک دشمن به محور غربی دریاچه نمک در منطقه فاو را سرکوب کردند. این تک در ساعت ۲۱ بعد از اجرای شدید آتش توپخانه، در محور جاده ام‌القصر و محور غربی دریاچه نمک اجرا شد. نیروهای پیاده دشمن با پشتیبانی آتش سنگین قصد نفوذ به مواضع ایران را داشتند که با مقاومت نیروهای خودی مواجه و با بر جا نهادن تعدادی کشته و زخمی متواری شدند. در این باره واحد اطلاعات قرارگاه نوح(سپاه) در گزارشی هشدار داده‌است که دشمن با این گونه حرکات، اهدافی را در منطقه دنبال می‌کند که باید آنها را دریافت، به ویژه که اخیراً با جدیت به افزایش نیروها و استحکام مواضع خود در منطقه پرداخته است.^(۲) گفتنی است که در چند روز گذشته عراق از نقاط دیگر جبهه نیروهای بسیاری به فاو و جزیره مجنون آورده^(۳) و جاده فاو تا بصره را نیز آسفالت کرده‌است.^(۴) همچنین به گفته برخی از اسیران، دشمن حدود ۲۰۰ قایق مسلح به موشک و خمپاره‌انداز به ام‌القصر آورده‌است و قصد دارد قایق‌های بزرگ‌تری که کاتیوشا حمل می‌کند نیز به این منطقه بیاورد. این اسیران هدف از آوردن قایق‌ها را حمله به سواحل فاو از خور عبدالله در رأس البیشه ذکر کرده‌اند.^(۵) منطقه عمومی فاو نیز یک قرارگاه زرهی به استعداد تقریبی ۲۲ دستگاه تانک مشاهده شده‌است.^(۶)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، بیمه لویدز لندن اعلام کرد یک کشتی حامل تولیدات شیمیایی با پرچم پاناما^(۷) به نام "ویک لک ۳" (Weeklek3) در نزدیکی سواحل شارجه هدف راکت قرار گرفته است.^(۸) منبع مذکور به نقل از سرویس‌های اطلاعاتی دریایی بیمه‌گران لندن افزود که این کشتی - که در سال ۱۹۸۳ با ظرفیت ۱۰۳۰۰ تن ساخته شده است - پیام اضطراری فرستاده است. "لویدز" ماهیت تولیدات شیمیایی محموله و نوع موشکی را که سبب آتش‌سوزی شده، مشخص نساخته است.^(۹) روزنامه "الخلیج" چاپ امارات، حمله به کشتی مذکور را به ایران نسبت داده و نوشته است: آنچه مسلم است حمله ایران به کشتی‌ها در قسمت جنوبی آب‌های خلیج فارس، پاسخی انتقامی به حمله هوایی اخیر عراق به جزیره سیری می‌باشد.^(۱۰)

طبق گزارش‌هایی که امروز محافل کشتی‌رانی منتشر ساختند، تعداد کشتی‌های بازرگانی، نفت کش و نظامی که در شش سال اخیر مورد حمله قرار گرفته‌اند عبارت است از: ۱۴۸ کشتی بازرگانی، ۱۳۲ نفت کش و ۱۶ رزمناو. شماری از این نفت‌کش‌ها هدف حمله‌های ارتش عراق قرار گرفته‌اند و اکثر قریب به اتفاق این حمله‌ها در نزدیکی جزیره خارک بوده است. از سوی دیگر، نیروی هوایی ایران در واکنش‌های انتقام‌جویانه خود با کمک هلی‌کوپترهای موشک‌انداز، ۶۱ کشتی بازرگانی، ۵۹ نفت کش خارجی را هدف قرار داده است. به استناد این گزارش، در شش سال اخیر ۹۲ تن از سرنشین‌های کشتی‌ها کشته و ۳۲ تن زخمی شده‌اند.^(۱۱)

نیروهای خودی طی چند روز اخیر در یک عملیات موفقیت‌آمیز در منطقه مرزی اشنویه موفق شدند ۱۵ تن از ارشاد ضداقلاب را هلاک و شماری از این عناصر را زخمی کنند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این درگیری سلاح و مهمات گروه‌های ضداقلاب نیز به غنیمت رزمندگان درآمد.^(۱۲)

هشت تن از عوامل کومه‌له در ساعت ۲۱ به خانه "ملاحی‌الدین بیانی" از روحانیان اهل سنت واقع در خیابان حسن‌آباد سنج‌ج حمله کردند و وی را به شهادت رساندند. مهاجمان پس از این جنایت، دو تن از افراد محلی را به اسارت بردند. در دو هفته اخیر این دومین حرکت ضداقلابیون در این منطقه بوده است؛ نخستین حرکت در جاده همدان - سنج‌ج بود که سه سرنشین یک اتومبیل را اسیر کردند. براساس همین گزارش، پیکر روحانی شهید با حضور مردم سنج‌ج تشییع و در قطعه شهدای بهشت محمدیه این شهر به خاک سپرده شد.^(۱۳) همچنین امروز در ساعت ۲۳، هفت تن از چته‌های دمکرات - که از قسمت جنوب‌غربی کامیاران وارد شهر شده بودند - با آر.پی.جی ۷ به مقر سپاه حمله کردند که با تیراندازی متقابل نیروهای سپاه متواری شدند. بعد از این درگیری، ضداقلابیون در داخل کوچه‌های شهر به سردادن شعار پرداختند و با حمله به خودرو مخابرات، ۳ تن را مجروح کردند.^(۱۴)

در پی درگیری‌های مسلحانه و شورش‌های اخیر مردم کردستان عراق با نیروهای دولتی، از هفته گذشته عبور و مرور از ساعت ۱۸ تا ۵ صبح در شهر سلیمانیه ممنوع شده‌است. به گزارش واحد مرکزی خبر از سنجندج به‌نقل از منابع موثق از داخل خاک عراق، دولت عراق که خود را با شورش‌ها و درگیری‌های رو به گسترش مردم شهرهای استان سلیمانیه و کرکوک مواجه دیده‌است، از هفته گذشته در تمامی کوچه‌ها و خیابان‌های اصلی و فرعی شهر سلیمانیه عوامل امنیتی را به کار گرفته تا از ساعت ۵ صبح کلیه رفت و آمدها را زیر نظر بگیرند و هر فرد مشکوک را دست‌گیر کنند. حکومت عراق برای جلوگیری از عملیات نیروهای مخالف رژیم، به‌طور کامل نیروهای امنیتی را بسیج کرده و شهر از غروب تا صبح روز بعد در اختیار حکومت نظامی قرار دارد. طبق این گزارش، رژیم عراق طی چند هفته گذشته تعدادی از روستاهای منطقه شهر زور در استان سلیمانیه را نابود کرده‌است. در همین حال به گزارش هفته‌نامه عربی‌زبان "الشهاده"، دولت عراق در اجرای سیاست تخریب در استان سلیمانیه، روستاهای "حاجی‌خمه‌مین" (تپه کوه)، "خیل خمه" و "رستم یک" را ویران کرده‌است. الشهاده می‌افزاید: یکی از دلایل این تخریب‌ها، گرفتن انتقام از اهالی مسلمان استان سلیمانیه که به مخالفت و مبارزه با بعثی‌ها شهرت دارند، می‌باشد.^(۱۵)

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، حجت‌الاسلام حکیم، اعلام کرد که به‌زودی کنگره بزرگی از مخالفان نظام بعثی عراق به‌منظور هماهنگی مواضع و همکاری آنها بر ضد رژیم بعثی، در تهران تشکیل خواهد شد.^(۱۶) رادیو اسرائیل در این باره گفت: از قرائن چنین بر می‌آید که مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نیز خود را برای آغاز فعالیت وسیع همزمان با حمله آتی ایران، آماده می‌سازد.^(۱۷)

حجت‌الاسلام حسنی امام‌جمعه ارومیه در مراسم نماز جمعه این هفته ارومیه که باحضور حجت‌الاسلام حکیم رئیس‌مجلس اعلای عراق برگزار شد بر ضرورت ایجاد ایستگاه رادیویی در منطقه شمال غرب برای برقراری رابطه بیش‌تر با مردم عراق تأکید کرد. وی افزود که برادران مجلس اعلای عراق باید با حضور گسترده خود در این منطقه، فعالیت بیش‌تری برای ساقط کردن رژیم عراق از خود نشان دهند.^(۱۸) همزمان با این اظهارات، امروز رادیو بغداد شروع به پخش برنامه‌هایی به زبان ترکی و آذری کرد. به گزارش شنود رادیویی خبرگزاری جمهوری اسلامی، در حال حاضر برنامه‌های رادیو بغداد در چهار بخش بلوچستان، منافقین، آذربایجان و برنامه‌های عادی به زبان فارسی تهیه و پخش می‌شود.^(۱۹)

در ادامه اعزام نیروها به جبهه، امروز نیز حدود ۴۰۰ نیروی رزمنده از ناحیه همدان به جبهه‌ها اعزام شدند.^(۲۰) همچنین نیروهای دیگری از ۳۵ منطقه کشور و از شهرهای قم، قزوین،

شیروان، یزد، رامسر، قائم‌شهر، شاهرود، مشهد، لارستان و بندرعباس به جبهه‌ها پیوستند.^(۳۱)

۵۴۷

واحد بسیج ستاد مرکزی سپاه به دلیل ضرورت ایجاد هماهنگی بین دفاتر بسیج عراق و واحدهای بسیج مستضعفین سپاه پاسداران، به رده‌های تحت امر مناطق پنج‌گانه سپاه ابلاغ کرد که دفتر بسیج عراق یکی از قسمت‌های واحد بسیج مستضعفین در ناحیه یا پایگاه‌ها محسوب می‌شود و مسئول دفاتر بسیج عراق زیر نظر مستقیم مسئول واحد بسیج مستضعفین ناحیه و یا پایگاه به انجام دادن وظیفه خواهند پرداخت.^(۳۲)

۵۴۸

"دکتر فرهادی" وزیر فرهنگ و آموزش عالی اعلام کرد که ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها برای رزمندگان پنج درصد افزایش داده شده‌است. وی در توضیح این مطلب گفت: «علاوه بر سهمیه قبلی برای رزمندگان - که هنوز به قوت خود باقی است - در سال تحصیلی ۱۳۶۵-۱۳۶۶ نیز حداکثر تا پنج درصد به ظرفیت رشته‌های مختلف تحصیلی دانشگاه‌ها و مؤسسات مختلف آموزش عالی علاوه بر ظرفیت رشته‌های اعلام شده، افزوده شده‌است تا به این دلاورمردان اختصاص یابد ... رزمندگان باید فرم‌های مخصوص را تکمیل نمایند تا براساس مدت زمان حضور آنها در جبهه‌ها، امتیازاتی برای آنها منظور شود. به این ترتیب ضریب امتیاز آنان در قبولی کنکور بیشتر خواهد بود ... نکته قابل اهمیت این است که در ظرفیت‌های اعلام شده برای رزمندگان تغییری داده نخواهد شد بلکه امتیاز آن دسته از داوطلبان که در جبهه‌ها شرکت داشته‌اند، افزایش خواهد یافت.»^(۳۳)

۵۴۹

در حالی که امر بسیج عمومی و افزایش آمادگی برای اجرای عملیات با اوضاع سخت اقتصادی مواجه است، برخی مسائل و عوامل کُندکننده مشکلاتی فرا راه نظام جمهوری اسلامی قرار می‌دهد که دولت برای اجرای هر برنامه و حرکت اساسی باید ابتدا به رفع آنها بپردازد و توان خود را صرف آن نماید؛ به‌عنوان مثال می‌توان از مشکلاتی که دولت برای سامان دادن به امر توزیع در اوضاع سخت جنگی با آن مواجه است، نام برد.

مهندس موسوی نخست‌وزیر، ظهر امروز در پایان جلسه هیئت دولت، درباره قانون مجازات محترکان که اخیراً به تصویب مجلس رسیده‌است به خبرنگاران گفت: «این قانون هنوز به ما ابلاغ نشده ولی یک قانون خنثی است و بود و نبود آن یکی است ... البته دولت اهرم‌هایی قانونی در دست دارد که از آنها استفاده می‌کند ولی ما معتقدیم قوه مقننه باید ابزار کارآمدتری را از نظر قانونی در اختیار دولت بگذارد تا بتواند با محترکان و زراندوزان و کسانی که شرایط انقلابی جامعه را حس نمی‌کنند برخورد انقلابی و قاطعانه نماید و ما اکنون در انتظار چنین قوانینی هستیم.»^(۳۴)

۵۵۰

کاردار جماهیر عربی لیبی در ایران با حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار و پیام مقامات لیبی را تسلیم وی کرد. در این پیام از مواضع جمهوری اسلامی ایران در خصوص جنگ تحمیلی، پشتیبانی شده‌است.^(۲۵) هفته‌نامه "الزحف الاخضر" ارگان کمیته‌های انقلابی لیبی طی مطلبی در آخرین شماره خود با اشاره به وضعیت متزلزل صدام در جنگ تحمیلی، نوشت: «تنها یک معجزه می‌تواند صدام را از بن‌بستی که با گذشت زمان تنگ‌تر می‌شود، نجات دهد؛ امریکا نمی‌تواند صدام را نجات دهد. صدام خواهان نجات از گرفتاری جنگ است تا همچنان برای مدت دیگری پادشاه بدون تاج‌گذاری باقی بماند و ملت ستم‌دیده عراق را نابود سازد.» در پایان تفسیر این هفته‌نامه آمده‌است: «در پی اظهارات رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ایران مبنی بر این که ایران خود را آماده حمله‌ای سرنوشت‌ساز برای یک‌سره کردن کار جنگ می‌کند، وحشت و شکستی تلخ بر صدام سایه افکنده‌است.»^(۲۶)

۵۵۱

به گزارش خبرگزاری کویت، شیخ صباح‌الاحمد الصباح (وزیر خارجه کویت) گفت امیدوار است که سخنان جورج شولتز (وزیر خارجه آمریکا) درباره توافق آمریکا با شوروی مبنی بر لزوم پایان بخشیدن به جنگ، جدی و صادقانه باشد. وی افزود که به نظر می‌رسد دو ابرقدرت درباره بررسی مسئله جنگ ایران و عراق به هنگام دیدار آینده ریگان با گورباچف - که پیش از پایان سال جاری مسیحی به وقوع خواهد پیوست - به توافق رسیده‌اند. شیخ صباح همچنین اظهار امیدواری کرد که کنفرانس آینده کشورهای غیر متعهد - که در پایان اوت (دهم شهریور) در حراره مرکز زیمبابوه برگزار خواهد شد - بیشتر به این جنگ توجه کند. وی هشدار داد که ادامه جنگ میان ایران و عراق امنیت تمامی منطقه را تهدید می‌کند و خطر دخالت ابرقدرت‌ها در امور این منطقه را در بر دارد. شیخ صباح سپس گفت: «در هنگام دیدار وزیران امور خارجه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و کشورهای عضو بازار مشترک که در سپتامبر آینده در حاشیه نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد انجام می‌شود، توجه بسیاری به جنگ ایران و عراق معطوف خواهد شد.» وی افزود که جنگ ایران و عراق به هنگام دیدار وزیران امور خارجه شورای همکاری با جورج شولتز نیز مورد بررسی قرار خواهد گرفت. شیخ صباح در خاتمه گفت که درباره جنگ ایران و عراق با وزیر امور خارجه شوروی (شواردنادزه) گفت‌وگویی خواهد کرد.^(۲۷)

رادیو لندن امروز طی تفسیری اعلام کرد که از ابتدای این جنگ عقیده ناظران به‌طور کلی آن بوده‌است که ایران مایل نیست پای کشورهای عربی دیگر در جنگ به‌میان آید. ایران گاه‌گاهی به کشورهای عربی منطقه خلیج فارس در مورد کمک رساندن به رژیم عراق هشدار داده‌است ولی انتظار نمی‌رود مستقیماً با آنان درگیر شود مگر آن‌که در مخمصه بزرگی گرفتار شود. شاید تنها مسئله‌ای که می‌تواند دامنه جنگ را به کشورهای عربی منطقه

خلیج فارس بکشاند. مسئله نفت باشد.^(۲۸)

۵۵۲

امروز ۱۱۳ زائر ایرانی بیت‌الله الحرام که ۹ روز است در بازداشت رژیم سعودی به سر می‌برند، در محاصره نظامیان مسلح به طواف خانه خدا و اعمال حج پرداختند. این گروه که تعدادی از آنها به دلیل کهولت سن یا خستگی به کمک دیگران یا بردوش خدمه، اعمال حج به جا آوردند، در پایان مراسم طواف به بازداشت‌گاه برگردانیده شدند.^(۲۹) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این افراد که تعدادی زن نیز در میان آنها می‌باشند، از استان اصفهان هستند و صبح جمعه ۱۳۶۵/۵/۱۷ هنگام ورود به فرودگاه جده، مأموران امنیتی عربستان سعودی آنها را بازداشت کرده‌اند. مقامات سعودی مدعی‌اند که زائران بازداشتی می‌خواستند اقداماتی برخلاف مصالح امنیتی حکومت سعودی انجام دهند.^(۳۰)

رادیو اسرائیل نیز در این باره به نقل از رادیو "صوت لبنان" گزارش داد که جمعاً ۴۰۰ تن از زائران حج را مقامات سعودی بازداشت کرده‌اند که بیش از ۱۰۰ تن آنها ایرانی و تعدادی نیز لبنانی هستند. رادیو صوت لبنان افزوده‌است که این عده قصد داشته‌اند برای ایجاد آشوب در عربستان به توزیع وسایل تخریبی و پخش اعلامیه بپردازند.^(۳۱)

یک نشریه داخلی سپاه در ذیل خبر دست‌گیری و تداوم بازداشت حجاج یادشده، نوشته‌است: «به احتمال زیاد عربستان سعی خواهد کرد از جریان دست‌گیری کاروان اعزامی از اصفهان به این اتهام که با جاسازی مواد انفجاری در ساک‌هایشان درصدد لطمه زدن به امنیت عربستان بوده‌اند، بعد از خروج کامل حجاج از این کشور، بهره‌برداری نماید. عدم بهره‌برداری عربستان از این سوژه تبلیغاتی مهم احتمالاً به‌علت ترس از عکس‌العمل حجاج ایرانی و تلاش این کشور در جهت تشنج‌زدایی و حفظ آرامش در ایام مناسک حج و احتمالاً مشغول بودن به بازجویی حجاج نشأت می‌گیرد، اما از این امر خواهد توانست مستمسک مناسبی جهت بدبین نمودن مردم عربستان و از بین بردن زمینه‌های مردمی جانب‌داری از انقلاب اسلامی بیابد که از هم‌اکنون مقدمات آن در رسانه‌ها فراهم شده‌است. از آن‌جا که طرح چنین مسائلی در ایام حج دقیقاً خواسته استکبار جهانی بوده تا در مقابل حرکت‌های مردمی جمهوری اسلامی در ایام حج ایجاد مانع نمایند، جای بسی تأسف است که به سهولت در سیاست در پیش گرفته‌شده نسبت به حج اخلال ایجاد می‌شود و موفقیت‌های چشم‌گیری که تاکنون در این کنگره عظیم جهانی اسلام به دست آمده تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد. حرکت ما در مراسم حج یک حرکت مردمی بوده و هر اقدام نسنجیده‌ای که این حرکت را مخدوش نماید دقیقاً در راستای خواسته‌های ضربه‌خوردگان از این حرکت عظیم سیاسی خواهد بود.»^(۳۲)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۵/۵/۲۶

- ۱- سند شماره ۶۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش‌های ویژه کربلای ۳"، صص ۳۳ تا ۳۵، نوار شماره ۲۰۳۳۶، مصاحبه با برادر شاطریور، ۱۳۶۵/۶/۱۳.
- ۲- سند شماره ۱۵۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش‌های نوبه‌ای، شماره ۶۵" (واحد اطلاعات قرارگاه نوح)، ۱۳۶۵/۵/۲۴ تا ۱۳۶۵/۵/۲۸، ص ۳.
- ۳- سند شماره ۷۴۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: زاندارم‌ری جمهوری اسلامی ایران (رکن ۲)، ۱۳۶۵/۵/۲۶.
- ۴- سند شماره ۱۵۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "جمع‌بندی فعالیت‌های دشمن در منطقه فاو و بصره"، معاونت اطلاعات سپاه یکم کربلا، ۱۳۶۵/۴/۲۴ الی ۱۳۶۵/۵/۲۶، ص ۳.
- ۵- سند شماره ۸۶۹۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مرکز اسیران و پناهندگان عراقی قرارگاه خاتم، ۱۳۶۵/۵/۲۶، ص ۳.
- ۶- مأخذ شماره ۴، ص ۹.
- ۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۵۱، ۱۳۶۵/۵/۲۷، ص ۴، لندن، خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۲۶.
- 8- Sreed Har Kapil Kaul. Tanker War Aspect of Iraq- Iran War (1980-88), New Delhi, ABC, Publishing House, 1989, P.110.
- ۹- سند شماره ۹۱۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "لیست کشتی‌های سانحه‌دیده در خلیج فارس"، نیروی دریایی سپاه پاسداران، ۱۳۶۸/۱۰/۱۸.
- ۹- مأخذ شماره ۷.
- ۱۰- سند شماره ۲۲۶۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۶/۴، ص ۹، به نقل از روزنامه الخلیج، چاپ امارات.
- ۱۱- واحد مرکزی خبر صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران بولتن "رادیوهای بیگانه"، ۱۳۶۵/۵/۲۷، ص ۴، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۲۶.
- ۱۲- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۲۶، ص ۱۸، اشنویه، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۳- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۲۷، ص ۲، سنجند، خبرنگار کیهان.
- ۱۴- مأخذ شماره ۱۰، ص ۱۶.
- ۱۵- مأخذ شماره ۱۲، سنجند، واحد مرکزی خبر، به نقل از هفته‌نامه عربی زبان "الشهاد".
- ۱۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۲۷، ص ۲.
- ۱۷- مأخذ شماره ۷، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۲۶.
- ۱۸- مأخذ شماره ۷، ص ۳.
- ۱۹- مأخذ شماره ۷، ص ۲۲.
- ۲۰- سند شماره ۹۷۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرمانده سپاه ناحیه همدان، ۱۳۶۵/۵/۳۰.
- ۲۱- مأخذ شماره ۱۶، ص ۴.
- ۲۲- سند شماره ۹۶۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه - واحد بسیج مستضعفین به مناطق پنج‌گانه سپاه (واحد بسیج مستضعفین)، ۱۳۶۵/۵/۲۶، ص ۱.
- ۲۳- مأخذ شماره ۱۲، ص ۱۷.
- ۲۴- دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، "رویدادها و تحلیل"، نشریه شماره ۲۳، ۱۳۶۵/۶/۲، ص ۱۲.
- ۲۵- مأخذ شماره ۱۳، ص ۳.
- ۲۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۳۰، ص ۱، به نقل از هفته‌نامه "الزحف الاخضر"، چاپ لیبی.
- ۲۷- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۲۹، ص ۲۰، خبرگزاری فرانسه، به نقل از خبرگزاری کویت.
- ۲۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۵۰، ۱۳۶۵/۵/۲۶، ص ۱۷، به نقل از رادیو لندن.
- ۲۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۵۳، ۱۳۶۵/۵/۲۸، صص ۱۶ و ۱۷، مکه، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۲۷.
- ۳۰- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۳، ۱۳۶۵/۵/۱۹، ص ۴۲، جده، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۸؛ و مأخذ شماره ۲۹.
- ۳۱- مأخذ شماره ۲۸، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۲۵.
- ۳۲- مأخذ شماره ۱۰، ص ۶۴.